

Dr. D. Kruuzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

1913

15. aastakäik.

Uksti nummer 15 kop.

Meie Mats

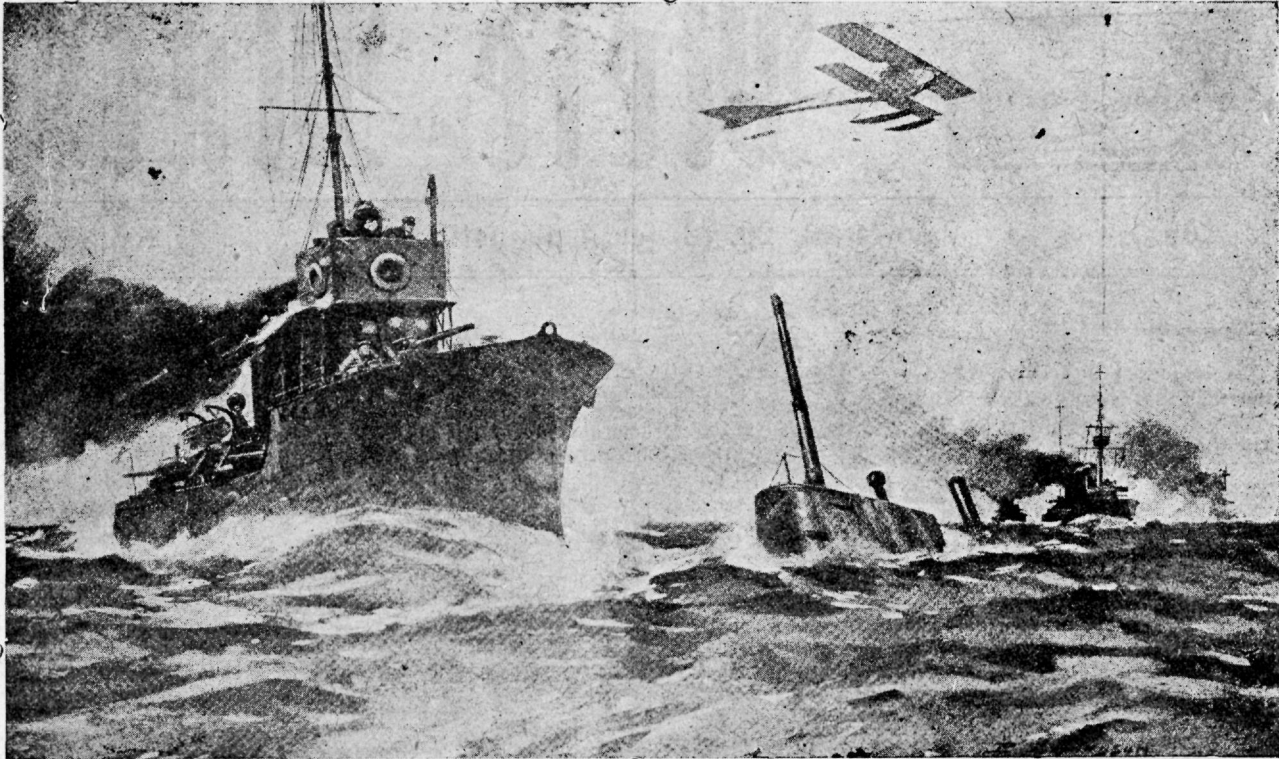
Nr. 105.

Laupäeval, 20. (2. sept.) augustil 1916.

Nr. 105.

Sõjamehe wabatahtlik abiline.

Veelalune paat laubalaewu kimbutamas.

Proua Leeni lahutus.

Ewald G. Seeligeri lõbus roman. (Järg 4.)

„Noh, kes selle nüüd ära parandab!“ mõtles ta waljuste, kahju üle waadates. „Aga ükstakõit — lõpp!“

Ta pööras wäljast ufte luffu ja läts lähemasse restorani. Seal sõi ta midagi, mis talle ei maitsenud. Ta tundis enda nagu imewa lapse olewat, kes saatuse käe läbi kwiuhuniku otša wiisatud, jõi kolm klaasi õlut üle jahu ja kõmpis jälle koju. Wainne lootus täitis teda. Ka Helenel oli majawõtti. Wahest oli ta ise oma asjade järele tulnud. Ja ta kiirustas samme. Wiimaks jooksis peaaegu. Kuid Helene ajemel leidis ta kodus adwokat Bausneiti kirja ukselastist. Selles paluti teda wäga wiisakalt abielulahutamise pärast kõnetunnile.

„Waata pirukat, missugune rutt neil on!“ ohlas ta.

Kuid waikselt tundis ta Helene wastu aukartust. See õtjus oli otse üllataw. Ja tema ei tahtnud ennast ületrumbata lasta. Wististe oli kõige parem kohe kutses wastu wõtta.

Juba pooltundi hiljem istus ta Dr. Bausneiti wastas. Bausneit oli alles noormees, aga abielu lahutamise asjus ofaw. Keegi hea tuttaw oli teda täidile soowitanud.

„Teie siis oletegi herra Semmelhaad!“ algas adwokat wiisakalt. „Teie tuleku läbi saab asi palju lihtsamaks. Teie abitaasa tahab teist lahutada ja teie oma abitaasast!“

„Ei mõtlegi selle peale!“ wastas Fritz rahulikult.

„See harilik jonn jätke maha!“ manitses doktor Bausneit lahteste. „See ainult wiidab aega, kuid ei tatista. Ütelge jah ja weerand aasta pärast on asi aetud.“

„Ei tule mul meelbegi!“ wihastas Fritz.

„Teie wastuhakkamine on ijaaralik,“ ütles adwokat pilkawalt naeratades. „Minu praktikas pole nii lihtsat asja weel õnudki. Teil pole wasturääkimisets põhjust. Teie abitaasa ei nõua mingisugust lahutast.“

Fritzu suu läts lahti.

„Sa wõtast ka tulud oma lenda, niisama süü, kui seda peats tarwis olema. Pean ittlema, teil on wäga tubli proua!“

„Ja just sellepärast ei lasse ma teda lahti!“

„Teie ekfite, herra. Ainult koera ja mõnda teist maja-looma saab kinni hoida. Naine on juridiline isik ja tal on inimlised õigused.“

„Õigustilgad tulid Fritzule otša ette, pealegi istus ta itka weel palitus.“

„Tõhin ma teiega awalikult rääkida?“ küsis ta peaaegu kaeblikult.

„Muidugi,“ wastas adwokat. „Ka mina olen awalik olnud. Hakake peale!“

„Kas ei wõiks teie mu abitaasa peale mõjuda, et ta kaebtuse tagasi wõtaks ja minu juure jälle tagasi tuleks. Ma teen kõit, mis ta nõuab. See kõit on ju ainult ekfiarwamine.“

Adwokat pigistas filmad pilukile.

„Herra Semmelhaad, isna awalik te küll ei olnud. Jutt on ju Tillo-õnu misjoniteest.“

„Neid ma ei taha. Wõtku ta endale pärijaks keda tahab!“

„Kuid niisuguseid asju ei lükka ju üksti mõislik mees tagasi,“ ütles Bausneit wilult.

„See on õige küll!“

„Näete nüüd. Ja siis laste ta minna. Teie proua jookseb seda. Teie ei taha rahast ilma jääda. Nii siis edasi! Teie kui kawaler peate muidugi süü oma peale wõtma.“

„Kuid seda ma ei tee!“

„Mina ei saa teist aru!“ wastas adwokat peaaegu pahaselt.

„Ja mina ka mitte!“ ahastas Fritz ja pühkis otfaesifelt hi.

„Wõi kui teil see wastumeelt on, siis wõtame abielu kollekuldatuse.“

„See pole õige!“ ohlas Fritz. „Meie abielus oli hea kollekula.“

"Aga võtaks tont, mis te siis õige tahate?" pahandas advokat. "Efti nõuate lahutust. Proua võtab nõudmise vastu. Siis aga hoopis teine tuul. Meie, advokatid, ei ole hulluarstid."

Fritz istus jälle kui pähe löödud.

"Mül oleks väike palve," algas ta. "Kas ei võiks ma oma abitaasaga kofu saada. Olen kindel, et ainult paar sõna meie vahetorra selgeks teevad."

"Võimata!" vastas doktor Bausneit lihidalt. "Ja seda nõu ei või ma teile andagi, sest kes naisest lahutust nõuab, on teda haaranud. Pealegi seletas ta sõnasõnalt, et ta teiega kofu saada ei soo vi. Olgu siis ainult kohtu ees."

Fritz tõusis üles ja lahmas wabiseedes ukseingi poole. Ta nägi nagu wiletsuse allegoria. Ja advokat halastas oma soosiklike peale ning patjutas talle lahkestele dale:

"Urge's aja nii südamesse võtke, mu armas. Teie pärite miljonid ja elate lõbusaste, ja teie abitaasa leiab mujalt troosti."

"Jah!" rõgises Fritz lämbudes. "Ka mina ei oska asja teistki seletada. Rahtlemata on tal juba praegu keegi teine. Sest ta tahab ju süüdi oma peale võtta."

Bausneit naeratas pead raputades, ja Fritz mõtles filmapilgu Anna Döcingi peale.

Kas ei olnud temagi ju teisega armastusepillu wahetanud? Ühtiselt wahitis ta tahtlajelt advokati peale.

"Või olete teie ise see teine? küendas ta ja rebis kübarat.

"Nüüd teete juba naljagi," vastas Bausneit ja raputas naerdes ta kätt. "Clage hästi, herra Semmelhack. Olen õnnelik, et teiega tutawaks sain. Mina ajan asju nii, kuidas teie proua seda soowib. Sest mina olen tema asemik. Mu lle oleks armas, kui ligemal päewil mulle ka oma advokati adressi saadaksite. Jällenägemiseni!"

Fritz seisis tänawal, kübar käes, ja lastis palju Hamburi udu oma palawat pead jahutada. Nüüd oli kõik otfas! Ei jäänud muud nõu kui rahule jääda. Aga walu tundis ta, et Helene niisugune oli.

Pittamisi sammus ta edasi. Ühtiselt jäi ta postina seisma.

Kas ei olnud see seal eemal Helene? Rahtlemata! Ja uus kostim seljas! Kui ilusaste see tale passis. Araneetud reformkleidid! Ta ei olnud ju ilal nende wastu midagi ütelda julenud, aga ilufaks ei olnud ta neid ilal pidanud. Ja nüüd pani ta enda ilufamine riidesse, mitte temale, ei, kellegile teisele!

Ja nagu nõiduseküttes hiilas ta naisele järele.

Ujajooksul kaswas julgus. Puiesteel mõites ta kallale kippuda. Sa kiirustas samme, jõudis tale warsti järele ja hüüdis teda tassa, kübarat keerutades. Kuid Helene ei kuulnud.

"Helene!" sofstas ta tungiwamalt. "Minult paar sõnal!"

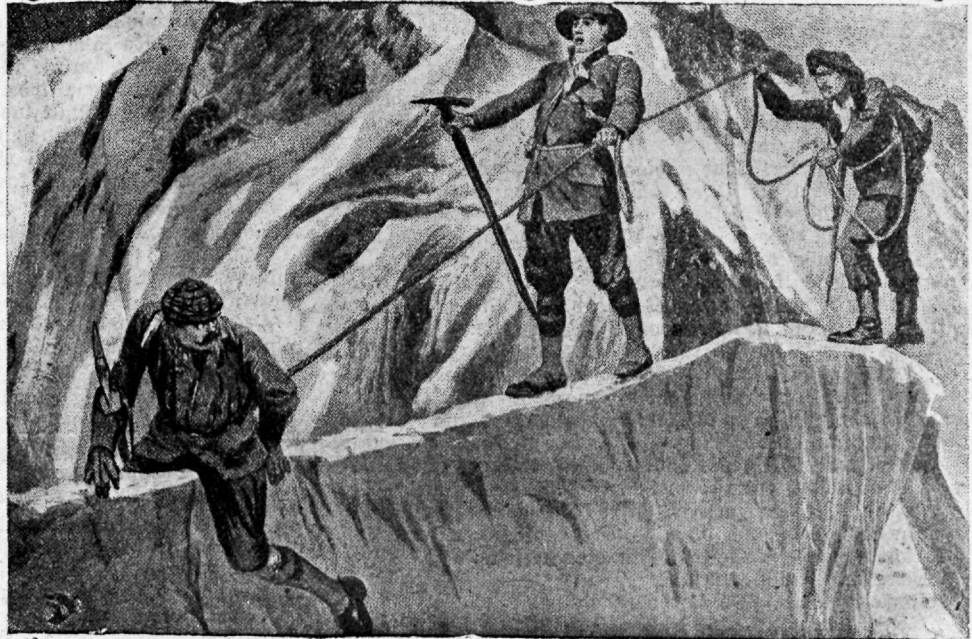
Puiestee lõppes. Helene läi firmi illes. Udu oli niiske. "Deeni!" hüüdis Fritz karehalk, nagu meelt heites ja lahmas ta käewarre järele.

Helene waatas tale ainult lord otfa. Kuid häwitawalt. Ta wantus tagasi. Kas see oli tema hea, lahke Helene!

"Urge ülitage mind!" sifistas ta.

Oli see Helene hääl? Eftis ta?

Sa lordas kallalekippumisi. Ja tundis tugemat ruffikat tultas. See oli linnawaht, kes asja ju algusest peale filmit-

Kaelamurdewätee Alpides.

senud ja nüüd kähku wahela astus. Helene tänas politseiniku ruttu ja kadus teatri tänawa möllusse.

"Kuidas julgete teie seda daami ülitada!" põrutas linnawaht. "Olete wist happewiskaja? Tulge politseisse!"

Pögenemise katset Fritz ei teinud. Rahulikult sammus ta linnawahi kõrwal, ilma lugemata pilkusi tähele panemata, mida kahjurööm tema peale pildus.

Politseis pidi asi protokollile wõtama.

"Isand Jumal, herra Semmelhack!" naeris politsei-ohwitser, kes seal parajaste rewiderimist toinetas. "Mis pagan olete siis teie teinud?"

"Ta kippus ühe daami kallale!" teatas linnawaht. "Mina usun, tema on see happewiskaja, keda otsime. Märgid lähewad ähte."

"Hea küll!" rahustas ohwitser. "Minge jälle oma kohale ja otfige õiget happewiskajat, see siin pole õige, sest mina tunnen teda selgeste. Protokoli pole tarwis."

Linnawaht kohmetas ja kadus.

Fritz Semmelhack istus toolile ja nohises ainult.

"Kes see daam õige oli?" küsis ohwitser uudis-himulikult.

"Minu abitaasa!" vastas Fritz.

Ohwitser hakkas naerma.

"Tema ei tee minust nimelt midagi wälja!" seletas Fritz tassa. "Tahab ennast lahutada lasta."

"Ohoo!" hüüdis ohwitser üllatult. "Minu abitaasal pole seda uneski meelde tulnud. Aga, inimene, siis rõõmus-tage ometi!"

Aga Fritz ei suutnud rõõmustada.

"Aga mispärawst tahab ta lahutust?"

"Kust tean ma seda?" vastas Fritz. "Wististe on tal mõni teine."

"Noh, wana laul!" rahustas politseinik. "Urge seda nii südamesse võtke, seda tuleb tihti ette. Laste jookseb ja ärge enam taga ajage. Miidu tuleb tinginata protokolol."

Fritz pigistas ta kätt ja litjus minema. Ta oli nagu pešetud. Mis ta sel päewal tunda saanud, oli harilikule inimelele liig!

Näljafelt läks ta woodisse. Enne uinumist mõtles ta weel telegrammi peale, mida ta oli lubanud Tillo-onule saata. Siis kustus ta mõistus hulludesse unenägudesse.

VI.

„Kellega on mul au rääkida?“ küsis Thekla-tädi, pime-
das koridoris Helenet mitte lohe ära tundes.

„Aga tädi,“ naeris Helene, „minuga!“

„Mu Jumal, Leeni,“ hüüdis tädi ja lõi käed kokku.
„Kudas inimene võib muutuda! On lord jälle näha, et
riided inimesi teevad.“

Siis tõmbas ta Helene puhtasse tupp, pani tuled põlema
ja silmitses teda igast küljest. Wahepeal teatas Helene, mis
tal Fritzuga puisteel olnud.

„Kippus ta sulle kallale?“ küsis tädi vihahelt.

„Kallale just mitte!“ vastas Helene ja võttis kolme
jaanalinnusulega käära pruunide juuste pealt, mis tal
moodsalt pead ümbritsesid. „Kas tead, mul oli temast, awa-
likult ütelda, kahju, kui linnawaht ta ära wiis.“

„Aga miks?“ hüüdis tädi.

„Mina lasstin ta kinni võtta,“ seletas Helene ja naera-
tas kelmitalt. „See tähendab: linnawaht nägi, kudas ta
mind tülitas. Ja ta pidi kaasa minema. Mina kadusin
rahwa jekka, muidu oleks ta wabest minu ta kaala wõtnud.“

„Mu Jumal!“ hüüdis tädi poolimestades, poolkohku-
des. „Sina ostad ennast alati aidata.“

„Etaldad, tädi,“ naeris Helene ja astus peegli ette.

„Mis sa arwad, kui ma oma juukseid lasaksin wärwida?“

„Aga laps — juukseid? Ma olen keeletu!“

„Noh, ma arwastin ainult.“

Siis oli filmapiiguks kõit wainke.

„Tead, Leeni,“ algas tädi ettewaatlisult. „Ma usun, sa
tegid selle asja ometi liig järsku.“

„Mis sa arwad?“ küsis Helene rahulikult.

„Ära mõista mind waleste,“ palus tädi. „Mina ei
heida sulle midagi ette, Jumala eest mitte! Mina ei keela-
nud sind lord Fritzule minemast, ei takista sind ka ennast
lahutamast. Aga kas oled selle üle ta kainelt järele mõtel-
nud? Kui sa pärast ei kahetse. Sest Fritzul on ju ta omad
head küljed.“

„Mis otstarwe on sul nende küsimustega?“ küsis Helene
weidi pahahelt.

„Sa peaksid ennast weel lord proowima!“ manitses tädi.

„On juba sündinud!“ ütles Helene. „Wiis aastat olen
ma ennast proowinud, olen ennast wäitfeks teinud ja maja-
proua osa etendanud.“

„Etendanud!“ julgus tädi ütelda. „Nähtawaste oled sa
Fritzult luiskama õppinud.“

„See küll! Mina olin tõeste hea majaproua ja naine!“
leppis Helene. „Aga see ei olnudki mina. See oli keegi
teine. Mina ei ole abielu jaoks üleüldse mitte kõlbulik.“

„Aga Leeni!“ jahmatas tädi. „See on ju lausa teotus.
Sa mängid wigurit. Kui Fritzust lahutatud oled, lähed
jälle mehele.“

„Ei üalgi!“ seletas Helene ja rõrutas jalga wastu maad.

„Mis, pagan, tahad sa siis teha?“ uris tädi murelikult.

„Tahad naisõiguslasteks hatata? Seal on lahutatud naised
ikka ninamehed!“

„Ei mõtlegi selle peale!“ seletas Helene. „Mina sean
enda oma jalgele, et Fritzul wõin wälja naerda, kui tal mil-
jonid käes on. See on minu soow. Ja kui ma ta kas wõi
teatrisse lähen!“

„Leeni!“ hüüdis hea tädi. „See oleks pääsetee!“

„Aga ei!“ otjustas Helene liühidalt. „Seda ma ei tee.
Selleks puudub mul talent, mis kõige tarwilikum on.“

„On olemas ka mõistlikka näitlejannast olemas!“
arwas tädi.

„Aga Helene fibrutas nina ja tegi näo, nagu tunneks
tema neid paremine.“

„Ehõd mul peab olema!“ ütles ta pikema waikimise
järele. „Muidu tulewad mulle lollid mõtted. Mis sa ar-
wad, kui ma Inglise ja Prantsuse tundist hakkam andma.“

„Sellega oli tädigi nõus ja nad tegid kuulutuse lohe
walmis.“

„Raske kergenduseõhkega wajus Helene pooltundi hiljem
oma neiuwoodi patjadesse, mis ju wiis aastat ilma tarwi-
tamata Thekla-tädi wõdrastetoas oli seisnud.“

* * *

Fritz ärkas hommikul peawaluga. Oli, nagu oleks ta
õhtul seitse pudelit mitmesugust weini ära joonud. Ta käis
dushi all ja läks jälle woodisse. Pooltunnini pärast oli ta
niikaugel, et oma saatuse üle wõis järele mõelda. Ta jõu-
dis otjusele, et Helene teda wäga raskest oli haawanud,
kuna ta tema ilmsüüalt lastis politseisse wiia. Nüüd olid
nad taha. Kui nimelt paha armutadedus ei oleks olnud!
Kui ta mõtles, et Helenel wabest juba keegi teine wõis olla,
siis oleks ta wiha pärast kas wõi forme hammustanud.

Kuid mis see aitas? Ei jäänud muud üle, kui ilmsüü-
tana kannatada ja ennast lahutada lasta.

Ja kõige selle juures oli süüdi ainult Tillo-onu oma
miljonitega! Selle oleks ta külmawereliselt wõinud ära
kägistada!

Aga niisugused need miljonärid on. Usuwad, et kõit
tohiwad. See oli tants kuldwastika ümber!

„Nad tantsiwad kõit selle ümber,“ mõtles ta hambaid
kirstades. „Ja mina eistmesel kohal!“

Minult Helene mitte! See tuli tale äkki pähe. Ja see
oli ta süü. Kui ta onu kosimist lord ei oleks tagasi liika-
nud, oleks ta nüüd proua Semmelhack wanem olnud. Ja
Fritz oleks ta siis noore lejena omale kofinud!

Nii siis oli Helene wantri kraawi ajanud? Nüüd pol-
nud muud teha, kui Tillo-onu kättemaksmise all kannatada.

Fritz leppis oma saatusega, mis tema arust oodatawa-
test miljonitest hoolimata kurb oli.

Seal kõlises kell ja ukse alt pisteti telegrammi sisse.

„Haa! mõtles Fritz. See onu saab kätse!“

Ja jättis telegrammi eistotsa pörandale. Kui tale meelde
tuli, et telegramm ta Helenelt wõib olla, hüppas ta woodist
wälja ja rebis ümbriku lahti.

Telegramm tuli Dusterodeest, aga mitte Tillo-onult, waid
doktor Hörenbergilt ja ta oli järgmine: Onu rabanduse
saanud ja soowib Teie filmapillist tulekut!

Fritzul käsi wajus paberiga maha. Oli see lahendus?
Ja ta tundis südames soowi, et Tillo-onu rabandus hästi
tugew oleks. Raastundmuist ta ei tunnud. Fritz hakkas
kergemine hingama ja päästew mõte käis tal peast läbi.

Nuttu kirjutas ta telegrammi taha: „Ära tee midagi kii-
reste. Nagu näed, on onu raskest haige. Ehk saab weel
kõit heaks.“

Siis pistis ta telegrammi ümbritusse ja kirjutas sinna
peale Thekla-tädi aadressi.

Wahjalis mistas ta kirja kasti, sai weel emeldunase
rongi peale, niisama Halberstadtis õnnelikult ümberistuda
ja oli juba õhtupoolikul Gutfnechti sanatoriumis.

Särades tuli tale Anna Döring wastu.

„Kus te nii kaua olite?“ küsis ta uudishimulikult. „Ma
otfisin teid kui nõõpnõela!“

Fritz oli alles weel ärewuses, kahetseis wiisakalt ja lip-
pas elumaja juure. Kurwalt wõitis Anna tale järele ja
hammustas oma ilusat huult.

Kuid Fritz oli arwe ilma doktor Rõndelita teinud. See
astus tale werandal ette.

„Kudas ta käsi käib?“ küsis Fritz hingetult.

„Teie olete liig wara rõõmustanud,“ naeratas arst ja
raputas ta kätt. „Teie onul on otje hobuseloomus. Minu
ametiwend oli liig suur pessimist. Mina soowitasin lohe
Jamaita rummi.“

„Joob ta siis weel ikka nii palju?“ küsis Fritz. „Teie
kui arst peaksite ta kainemats tegema.“

„See pole üsna õige,“ naeris Rõndel. „Teie onu latub
juba päriselt, mitte enam ei joo. Kuid on joodikuid, kes
siis enda tunnewad kõige terwema olewat.“

„Aga lubage, minu arwates ei wõi siin head lõppu olla.“

„Teie loodate siis joomahulluse peale,“ wastas arst lõbu-
jalt. „Seft ei tule midagi wälja. Teie onul on närwid kui
kõied. Minge aga üles, ta istub juba jälle, rummipudel ees.“

„Kudas see siis tuli?“

„Matshibe tuli täna hommikul teatega, et herra Sem-
melhack furnub on. Meie jooktime muidugi lohe sinna ja
leidtime teie onu sinise näoga woodist. Siis aratasime ta
jälle üles. Oli kurnis raske. Telegrammi saatist mu ameti-
wend. Mina ei oleks teie mitte soowinud walelootusi äratada.“

"Palun väga!" vihastas Fritz. "Mis te minust dieeti arvate?"

"Sean teid pärandusehiiijaks," sojistas doktor. "Meheks, kes armastaja ja hooletandja vennapoja oja etendab."

"Noh, siis elsite!" vastas Fritz kindlaste. "Küll näete olse selle wastandit. Mina võtan rummipubeli ta käest lohe ära!"

"Sumala eest, sealt jääge eemale!" vihastas doktor. "Siis võid ta lohe südamerabanduse saada. Sest alkoholist ilmajätmine on kaheteraga mõõd. Minult suure ettevaatusega võid igapäevast määra vähendada. Ja kui sellega hakama saate, olete meister. Mina sellega toime ei saa."

Tillo-onu istus voodis ja väga lõbusas tujus.

"Eo, viimaks ometi oled jälle siin!" hüüdis ta ja patjutas voodiwaiba peale. "Mispäraft ei saanud ja telegrammi, mida ma kui narr ootasin. Mul oli täna jälle väike rabandus, kuid nüüd on see jälle mööda. Noh, mis on? Kas Helene andis alla?"

Fritz tekitas õlgu.

"Siis mitte?" pahandas onu. "Ei taha ennasti lahutada lasta? Noh, siis ei saa ta minu käest ka pennigi!"

"Ei!" arvas Fritz taja. "Kõik on kõige paremas korras. Aga tema pööras piigi ümber, lasjab enda minust lahutada. Ma unun, see oli tale kui tellitud. Võid olla, on tal keegi juba varuks valmis."

"Ahaa!" tegi Tillo-onu, ja sellest tajas üllatuse kõrval ka viha. "Seba ma juba arvasin. Waitne wesi, sügaw pöhi. Ja Schneverkingid on kawalad. Kuid heameel on mul, et taft lahti saad. Palun tale Schünzi kaudu lohe 20,000 marka. Võtab ta need vastu, siis on ta kõlblikelt kohustatud sinust lahutama. Ja protsess mingi siis, kuidas läheb. Mõistetatse find süüdlasjeks, matjame weel mõne tuhande peale, ja asi tahje. Naaha teeb meie ajal kõik."

"Kas ei võiks ja lohe weel pisut juure lisada," ütles Fritz. "Sinul see ju midagi ei tähenda."

"Minugi päraft, õlgu siis kolmkümmendtuhat. Tarwis korb ka wiks olla!" otjustas Tillo. "Kuid mitte pennigi enam! Kirjutat lohe matjuhatuse wälja. Kõige parem on, ja läheb sellega Schünzi juure ja räägid temaga. Tema on piitut jäme, aga muidu tunneb asja. Ju ittagi olema."

Fritz võttis matjuhatuse ja läts Schünzi juure.

Wäite tuba, milles lohtundunil aktiisi septisjes, oli tubaka-suitsu täis, nagu keemiarabrit weewliauru, ja wahetpidamata puhus Schünz uusi pilwesi juure. Otsje wastand oma ametiwennale Bausneitile Hamburis, kes ainult paberossi juitsetas. Oli olemas ainult üks tool, mille peal aktiid puudusid. Fritz Semmelhaad pugese wahwaste suitsutunnelift läbi ja esiteles ennast.

"Ahaa!" nõhises Schünz. "Teie siis oletegi see Fritz Semmelhaad ja tahate ennast naisjes lahutada lasta."

Fritz nitutas pead.

"Eeskujulit mees ei ole teie just mitte!" tähendas Schünz lihidalt.

"Mis jääb mul üle!" ohkas Fritz.

"Kas teie ei wõinud siis wõidelda?" trumpas Schünz ja tippis tale piibu pita warrega wastu rindu. "Sest

Inglise maatuulaja, kes läbi kihwtigaasi pilwe luuramas, tainud, tuleb oma feltfimeeste juure tagasi.

Usemil peab sul

teiele peab onu oma miljonid siis pärandama, kui mitte teile? Aga meie noortel pole enam idealisi!"

"Oh!" ütles Fritz ja tõmbas sügawaste hinge. "Just sellepäraft, et mul idealid on."

"Lollus! Teie kardate ainult et rahast ilma jäete. Kuid siis oleksin weel mina olemas olnud."

"Jah, kui ma seda oleksin teadnud!" wabandas Fritz.

"Teadmatus ei kaitse karistusest. Noh, laske nüüd jutt lahti, et näha võiksin, kas teie asja oma peale wõin võtta."

"Ja Fritz jutustas kõik tõetruult ära."

"Oho!" urises ta läbi habemepuhma. "Asi on pagana keeruline. Kuid ärge lootust kaotage, noormees! üsna puhas west teil ei ole, aga, Sumalale tänu, weel on bensini. Kõigepealt awame teie prouale wäitje pangakonto. Tarwitab ta seda, on hea, ei tarwita, noh, siis waatame mõne teise abindu, kuidas tale elamisewõimaluse anname. Sest kui mind kõik ei peta, siis on tal karakter hea."

(Särgneb.)

Wõitlus kaewiku pärast elu ja surma peale.

Ivale . . .

Mu armas isa — pühendan
sul laugelt mõned read —
ju hallid juuksed katawad
nii tihelt sinu pead . . .

Kui saatsid waenuväljale
ja õnnistades mind;
siis panin sala tähele,
kuis wärises su rind. —

Sa soowisid, et wõitlustes
mind hoiaks kõrgem waim,
kel meie elu saatufes
on wägewus ja wõim.

Oh isa . . . hoidnud on ta mind
siin surma piirides . . .
ma soowin: troostigu ka sind
ta sinu kurbtufes . . .

Karl Kaasik.
Esimääljat.

Wäike reis suurel ajal.

(Järg ja lõpp.)

3. Jäl len ä g e m i n e.

Peale nende kahe rannamehe ei ehitanud mind õõsel enam keegi, aga nii palju see siiski mõjus, et söögitsu korraga kadus, nagu oleks järsku kõht täis saanud. Palkisin siis ülejäänud palukesed jälle iluste kottu, wõtsin oma koorma ja jõudsin õnnelikult emamajasse. Natuke enne seda aga wistasin teiba kus seda ja teist, sest parem oli juba kotti kahel käel kõhu peal kanda ja sirgelt seista, kui kõwe-ras, küürus, nagu wa sant, kodu õue lobida, kus iga silmapilk tulijat „handa“ näha wõidi. Peale õndsja Welu (mitte komweli) surma ema enam koera ei pea (olla nurja-sõõja ja ükskord suremine ka jälle liig hale), sellepärast peafesin üsna salaja uste taha. Üts oli, nagu wanal, hallil, muitsel, aujal, heal ajalgi ilka weel lukuft lahti ja riivita, mis minus, kui rikutud linnalases, kus südapäewalgi kõit kohad kinni hoitakse, häbipuna palgesse tõstis ja sügawat ihtamist rinnus sünnitas: „Oh, millal jõuab kultura Euro-pas jälle nii laugale, kui M. saarel, et inimesed üksteist usaldaksid ja õõsel rahus wõiksid puhata!“ Wist kulub sel-les weel hull aega ära? . . . Ets?

Luppa astudes, mis hästi „lämme“ oli, andsin „terit“ (teretasin: tere õhtust!), mille peale laugemalt nurgast waik-selt wastu kostis: „Tere jumaniime, — kes see o?“

Kauem ei suutnud ma kannatada, panin koti põrandale ja ruttasin ema kaitutama, selle juures aina „tere, ema, tere“ korrates. Ema oli ka väga liigutatud, kuid ei tunnud mind häälest ära, waid arwas nooremats wennats, kes laewa peal teenib ja tihem kodu käib.

„Ah, sina, Kaarel! Kust sa's nüüd tuled?“

„Kaarel jah,“ kordasin ma naeratades ja suure hea-meelega, et wanainimene eksh (waatke, kui rikutud inimene linnas on: hirmutab oma enese lihase ema wäikse ekstuse üle). „Tulen otsekohes sadamast.“

„Tulid laewaga wõi? Kas warsti jälle tagasi?“

„Laewaga jah, aga nüüpe ilka tagasi ei lähe, tahan õõd puhata. On sul siin tuld ka?“

„Ets ma otsh, aga oot ma lähen enne kambri, räägin teistele uudist ka.“

Kambri magas minu detiitre pere, ja nendele ruttas nüüd wanaema uudist wiima, mis umbes wiis minutit

wältas (saare rahwas räägib ülepea ruttu, isegi wanad ei-deb, taadid).

Tagasi tulles süttas eidele küünla põlema (olla kusagilt juhtumisekombel terve naela neid osta saanud ja polka rublatki naelast maksnud), waatas kas pliida peal („piifi peal“) kõit nõud korras on ja tõstis siis alles kae küünlaga kõrgemale, et ka mind hilmata.

„Näe reo (riisu, raibe, kuriloom, langepale — kõit ai-nult kõigeparemas mõttes), see ju Tähwel! Oh ja igawene . . . oh ja! . . . Dot', oot', ma jooksen nüüd tagasi teistele seda uudist toa reatima. Tähwel, neh . . . ja ei ütle ka . . .“

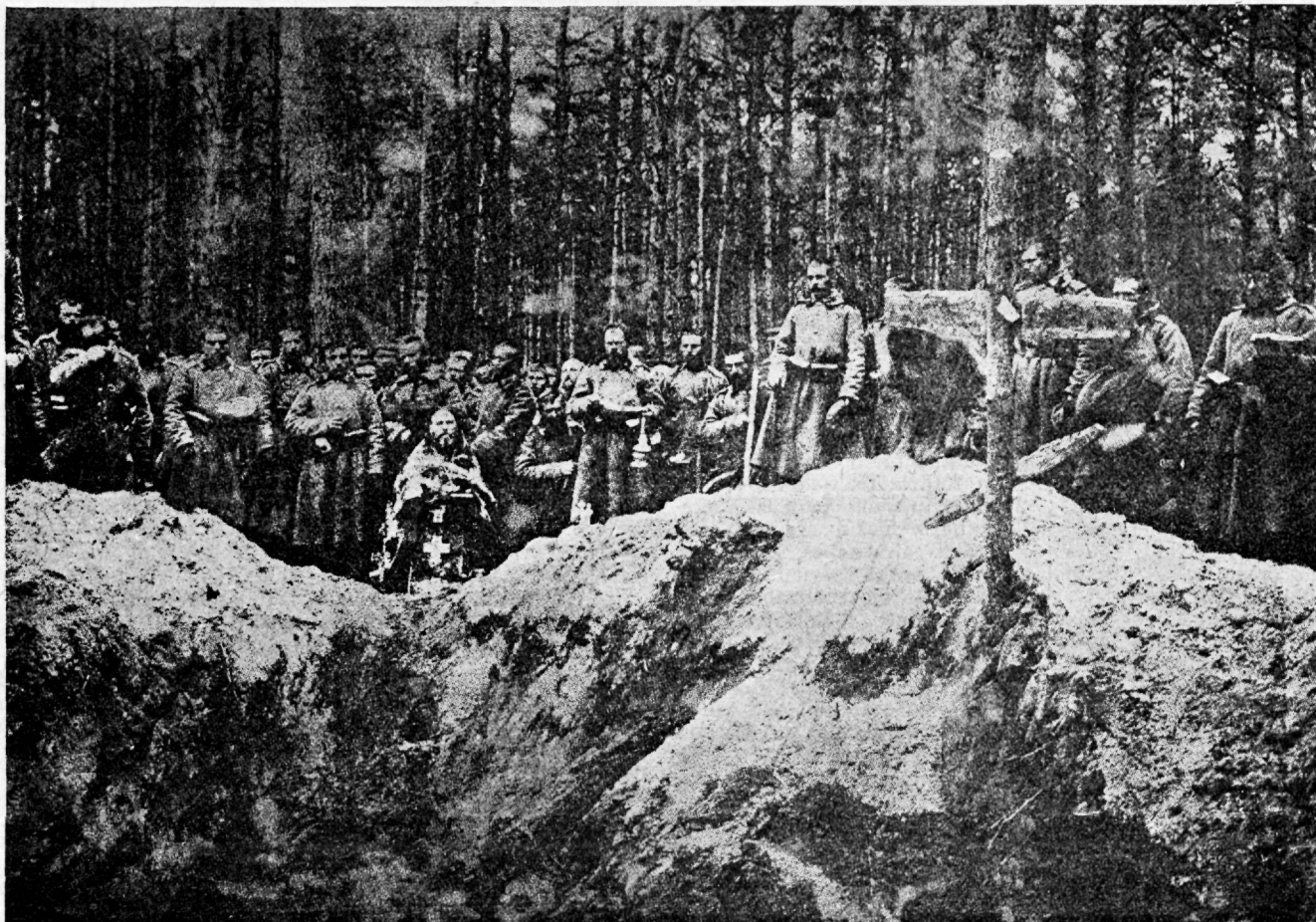
Küünal pandi lauale, ja ma pidin uueste ükfinda taas rohtem kui poole endisest ajast ootama. Siis tuldi kogu perega kambri tagasi, algas teeketmine, lauafatmine, ja lõbus jutt kestis päikesetõusuni, kus alles puhama heitsin. Kõige jutu aja tuletas ema wahetewahel ilka jälle meelde, kuidas ta mind Kaarliks pidanud ja teistele ka seda rääki-mas käinud, ja me naerime kõit laginal.

4. Elu-olu M. saarel.

Wõibsin saarel kõigest neli päewa, sest aeg oli napp, kuid jõudsin selle lühikse lodustäimiseiga mõndagi näha, kuulda, mis huwitas. Elu on ka saarte peal sõjatõttu soo-tumaks muutunud, millest aga praegu laiemalt juttu teha ei taha, olgu siis ainult wast sellest, mis nagu harilikusse elusse kuulub. Wihjad on lestmised, heinatasa wilu tewade tõttu napipoolne, kalasaal tülati kaunis rahuloldaw, ise-äraniis weel sellepärast, et nüüd kohe wärsklest peast rannal ära ostetakse ja sarnast hinda maksetakse, mida hauasolejad uneski ei wõinud aimata.

„Pole soola raiskamist, pole rappimist (tidumist), pole ülemaale (suurele maale) wedamist waja, nagu seda wa-naste nädalate laupa ette tuli, kus maadmõõda ümber sai kolatud, ennast ja hoost piinatud, wankri kulu weel arma-mata jne,“ lausus mulle teifel pühäl keegi saare taat suure rahulolemisega ja lihas lõpuls weel juure: „Täna müüsin oma 20 mõõtu (küllimatti) kohe paadist ära, rubla wiis ko-pikat küllimatt (ütles wist „külliwett), näe, olengi jälle hulga rikkamb. Nüüd ilka maksab piüüsid pidada.“

Olen üsna rõõmus, et ka saarte peal nüüd raha wõrd-lemist rohtem liigub ja loodetawaste ka sinna kauemaks piüüma jääb, sest suurem kopikate rööwel „wa kibe“ on seitsme luku taga kinni, ega pease wist enne wiimast päewa naljalt lahti. Lormakad (olgugi ehk mõnele ka lõbusad ja hästi kasulikud, kuigi ainult ligimeste kulu) „Meemeli rei-

Ühishaud.

fid" seisawad praegu ka kesas. Pidage meeles, kallid saarewennad, et suur hulk teie seast veel maata popsid ehk kehwapoolsed talude (puude-maade) rentnikud on, kuna aga lähemas tulewikus seal pärismaade müümine algab, milleks kogutud kopikad nagu „marja eest“ ära kuluvad. Soowin, et teie ise endi kohad päriselt ostate ja kallid M. saar nii lord täieste õitswale järjele tõuseb, mida ta tdeste wäärt on.

Rarstus ja kainus ei ole M. saarel küll veel kroonitud, aga eluedendajate sabasewiswate kandidatide nimekirjas seisawad ka nemad niüid juba kainis kindlal kohal. Olut seal enam ei tehta (ei usalda siin siiski sõnu „Sumala eest“ tarwitada), ega tohigi teha, aga head kodust kalja — laialt. „Meil kena märg, teil kena märg, neil kena märg“ kuulub weel liig sagedaste ja sõprade kokkukogumiseks leidub põhjust küll, küll.

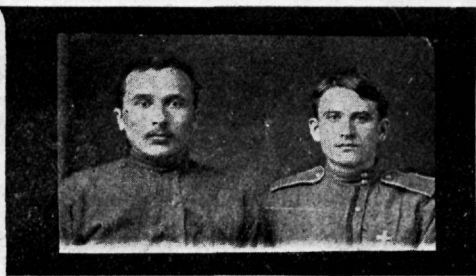
Rogu töö ja toimetus seisab naiste õladel, kuna poisikesed ja raugad (naiskatees „logaski polgu mehed“) enam wähem kõrwalist osa mängiwad. Aga julgust on seal niüid kõigil küllalt: pommitamine kedagi ei ehmata, põgenemise peale keegi enam ei mõtle, waenlase kartus on täitja kadunud. Hegi minu wana ema ütles: „Ah, mis tühjust ikka karta! Loo pigu ülevalt nii palju kui tahab, egas nad minu wanainimepe pähe ikka kuku. Esiteks ajas hirnu peale küll, kui õffel forraga kõmmud käiswad, näe, aknale löigi põre (prao) sisse ja teises peres läks koguni katki, aga niüid põrnutagu wõi iga õffel. — mina neid saan küll ei karda, waid pöönutan edasi.“ Jah, julgeks on saare elanikud läinud, ja see on hea.

5. Küla politikamehed.

Politikast kuuleb ka niüid maal mõndagi, sest ajalehe lugejate arw on märksa tõusnud, kuid need poliitilised targutused ei käi sugugi teatava korra alla, waid hüppawad ikka ühest wäerinnast teise, nagu Willemi wäed. Muudugi mõista sünnitab sõjaeg igasuguseid arwamisi, arwustamisi (päris karwustamisi) ja oletamisi ning weidraid otsuseid möödaläinud ja tulewate sündmuste kohta. Reist juttudest wõtawad ka noorikud ja neiud elawalt osa, ning nõnda areneb see naistüsimus iseenesest hästi. Mehiste meeste puudusel peab juba nüisugustega leppima, keda harilikul ajal palju arwesse ei wõeta, kuid niüid läheb ju igasugune kaup. M. saarel aratatakse minu tähelepanemist ipeärakis kolm isikut, kes küll iga mees oma ette töötas, aga kokku nagu mõni „kolme mehe kohus“ oleks wõinud olla, kelle otjuseid ka senat naljalt muuta ei saa. Imelikul kombel olid kõik kolm nime poolest kainud, ja weel imelikum — ka minu kainud. Esimene nendest — puujalaga Tähwe — oli kainis tark ja kawal inimene. Tema hoolets oli wälimine politika. Sellest oli ta palju lugenud ja teadis ka wõrdlemisi hästi palju. Rogu Europa riikide ajalugu oskas ta seletada, pidas hirmsa sõja lahtipeasmises Saksia Willemit peafüüblasaks, aga piitsutas ka teisi, kes aastate jooksul endid niuapidi wedada lastnud, ainult jäänawast üleilmelisest rahust kõnelemed ja lapfelikult Saksamaad usaldanud, kuna aga kõigile teada olnud, et see ennast kangeste sõja wastu walmistab. Sõja lõppu puujalg enne kolme aastat ei lootnud ja jaotas tulewase Europa kaarti järgmiselt: 1) Wenemaa jääb oma pii-

J. Wiibom,
Tallinnast.
Tegewas sõjawäes.

J. Johanson, Solmi tr. A. Blum,
Ratwere tr. Tegewas sõjawäes.

Saan Teber,
Sangasteft. R. all käest
ja taelaft haawatud.

Johannes Leun,
Benewereft.
Tegewas sõjawäes.

ridesse, kuna tema ülemvalitfufe alla ka Poola autonoomia-line riik tuleb, milleks Saksa ja Austria käest endised Poola riigi osad ära langewad; 2) Prantfusemaa saab Eljas-Votaringia tagasi ja peale selle mitmed Saksa afumaad Afriikas, kuna aga suurem osa neist afumaadest Inglismaa ja Belgia wahel ära jaotatakse; 3) Saksa keisririik jaguneb lihtsalt jalle wäikesteks riigikesteks, kes siis endiwahel ühendatud wabariigi sisejeadwad, nagu Põhja-Amerikas; 4) Austria langeb kahets iseseiswaks kuningriigiks — Slaawi ja Saksa rahwuse järele; 5) Serbia seatakse täitsa endisel kujul üles, samuti ka Montenegro, neile mõlemile Bosniaft, Hertfogowinaft ja Albaniaft rohkel moodsul lifamaad juure andes; 6) Italia saab Austria käest ihaldatawa tüki kätte ja peab sellega leppima; 7) Jaapan on omaga rahul — see mees ifka ostab asja ajada; 8) Bulgaria wärstle „pistetakse fulg p...se ja saadetakse oma walda“, nagu seda lord saare üle walitfija komisjar armastanud ütelda, kui mehed kusagil töödrekumist kawatsenud ette wõtta, Bulgaria ise aga jääb ifkagi riigiks ja walib ise omale uue kuninga; 9) Europa Türgimaa kaob ära, kuna wäinad ja Konstantinopol kogu ilmale wabalt tarwitada jääwad — Wene, Inglis- ja Prantfusumaa järelwalwamise all. Türgimaa pärast keegi enam tilitfema ei hakka; ta kolib Wäike-Affiasse ja hakkab seal edenema. 10) Sõjatulu maksab Belgiale ja wabest ehk ka muudele Sakfamaa osalt kullaga, osalt laewadega ja masinatega, mida tal ju küllalt on. Willem ise saab aga 10 aastaks Türgi sultani juure naistewahiks määratud, mille juures tale päewas üle ühe piastri palka maksta ei tohi. 11) Seatakse üleüldine rahu- ja wahetohus sisse, mille tagajärjel suurem hulk sõjawägeft igal pool koju lastakse. 12) Rahwaste ja seisuste digufed seatakse igas kohas jalale ja määratakse ühe pulga peale.

Nagu sellest näha, oli puujala Tähwe kaunis arukas mees: mõistis mõelda ja ostas asju acutada, kuigi „tarkade“ otfuste teostamine tema wõimuses ei seisnud. Ei olnud ka imeks panna, ja mind siin lihtsalt luuletamises (ifkagi parem kui luistamises) kahtlustada oleks enneaegne, sest eespool tähendatud saare prohwet oli omal ajal ifegi kuud kolm „koolmeister“ olnud, siis kui 40-rublalise aastapalga peale kanditabid puudunud. Tähwe (ma wõifin siin ka taim ütelda) seifats ehk praegu alles koolitajate kallas, kui mitte üks ootamata juhtumine asja seganud poleks.

Korruga tulnud „koolitajaja“ (rewident) ja hakanud Jumalafnaft peale (ehk on siin aga mõne salakaebtufega tegemist? Ega nüüdsel ajal inimesti ustuda tea — hamustawad üsna ootamata). Wäike Raewu Raie poja käest (olla terane pois, nagu nirt, — nagu wallali abieluft lapsed enamaste) küfinud „faks“ kõige tähtsamat palwet, mida iga laps pidada teadma ja ka igal juhtumisel lugema, ja „wäike nirt“ (tal olla ifka nimi ka olnud, aga mis nimesti lugu) lugenud selge, puhta häälega, nagu hõbedalluke:

Ilma Looja,
Dnne tooja!
Kes Sa igas paiklas oled,

Kõiki tunnend, näed ja kuuled!
Anna meile, mis meil waja:
Süüta, juua, riidet, maja.
Paranda kõik meie wead,
Pase teha ainult head;
Ära anna kurjal mahti
Pidada maailmas jahti;
Kaota koolideft ekfamen
Nüüd ja igaweste! Uamen.“

Palwe meeldinud koolitajufale nii, et ta poisikeft weel lord seda lastnud korrata, siis wäikeste pead silitanud ja tõsifelt lausunud: „Sina, wäike, oled süüta, aga kes seda sulle õpetas?“

„Koolmeister,“ kostnud pois ja lifanud seletufeks weel juure: „ta ütles, et see see kõige uuem ja kõige parem palwe olla.“ Aga ema käest saanud ta kodus tapelda.

Selle peale wisanud „faks“ filma tema (koolitaja) peale ja tähendanud: „Palwe iseenesest ei ole paha, aga lõpp on poliitiline, ja koolis poliitikat ajada ei tohi. Wana „Ira meie“ toidab paremine, see „uus“ ei anna weel leiba.“

Koolitajaja sõitnud warsti minema ja teisel päewal juba saanud ta (meie Tähwe) „walgepassimeheks“. Küll siis käinud käsud kätju, aga pool palka maksetud fiist wälja, ju nad aru said, kellega neil tegemist on.

Õpetaja ees seletanud puujala küllalt weel, et temast tehtud palwel poliitikat ei olla, sest kõik targad mehed rääkida wiimasel ajal nii. Õpetus pidada igaihele waba olema; õppigu kus ja mis keegi tahab, ainult ametisse wõttes tehtagu ekfam ja antagu toht ja palk, siis selle järele, kuidas keegi miski ostab, aga mitte eluta numrite ja paberilehe põhjal. Mehikeste „tarka“ seletust ei pannud ka waimulik miksiki ja nii oli ta sunnitud paremat leiba otfima, ja leidiski.

Nüüd oli ta: unenäoõpetaja, kupulastja, käekatsuja, kaardipanija, õnnewalaja, lausuja, mudija ehk ruduja (soonetajaja), paaritaja (kosjafobitaja), tipsutehas (wägijookide muretseja ja müüja) ja asjamees (igas asjas nõuandja). Ühe sõnaga, mitte iheksa ametit ja kümnes nälg, waid kümme ametit ja küllus käes, ja lugupidamist palju enam, kui küla koolimeistril.

Teine tähtis poliitiker — jalata Tähwe — diendas asju wäerinna seljataga. Tema arwates on meil peapuudus see, et liig palju uhkust taqaetakse.

„Waadake, näitufeks, meie mõisaemandaid ja neiufi ehk jalle õpetaja eite ja tütreid (mees oli nii kaugele edenenuid, et „proua“ ja „preili“ enam üle huulte ei tulnud), mis-moodi nad, paraku, riides käiwad — kõik paistab läbi, ihu ja puhas. Ja see loor on ju kolekallis, ja kelle paganale ja seda siin näitad, wa ihefilmaga metsawahile, wõi? Ka jõõmises, joomises ei peeta aru, aetakse sisse, mis meelbe tuleb, makstu mis maksab, sõidetakse, trallitakse, õigel wiisil ei osta keegi elada. Ise tarjuwad, et naht olla kallis, aga endil jaapad ifka lord-korralt toredamad jalas. Rahju, et mulk teine jalg puudub, panekfin ennast ka nii riidesse, et

Albert Loff,
Wõru kr. Wabatahtlikult
tegemas sõjaväes.

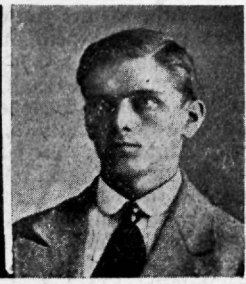
Johannes Loff,
Wõru kr.
Kirjutajaks sõjaväes.

August Bossi,
Paide kr.
Tegemas sõjaväes

Jüri Jann,
Sindi w.
Sõjaväesjal.

Johannes Peba,
Tallinnast.
Langenud.

Kõik läbi paistaks, püüfid ja kõik, Jumala eest paneksin, küll siis korraldus ilmuks. Nää, mina muud ülearu asja ei tarwita, kui wa tubakat, aga mis sa teed, on fiseharjunud. Ma maksab aga niüid ka oma tubli kopika. Raha on rahwal palju, kõige eest saab ja kõige eest maksa kolmetordset. . . Mind küll sõtta ei wõeta, aga seljataga püüan ikkagi, et wõit meile peab jääma.

— Kolmas kangelane — wändat Lähwe — mõistis kõik hukka, sõja ja puhas.

Riik-
sandad ja koolidpetajad olla need peasüüdlased, et inimesed üksteise wastu halastust ei tunda, — lastnud asja nii kaugale minna. Ka ristiusk olla wilts: ei jõuda oma ilusaid õpetusi tegelikus elus maksma panna. Saksa Willem pidanud ju ise ka omal ajal jutlust, piibel peos, aga näe, niüid saanud ilmsiks, et see päris kuriwaim inimese naha sees olnud, ja feda wõetud omal ajal igalpool hõiskamisega wastu, tehtud autwärawaid, ja lauldud kiidulaulust. Raigast niisugusele, kui teine lord weel nina näidata julgeb. Ja mis tarwis sõbida? Kõiki on käes küllalt! Lühidalt: inimesed on kõik arust ära, — ühesugused tõprad igalpool. . .

Sarnaste poliitiliste arutustega pidin selle lühike aja jooksul leppima, mis kodusaarel wiibisin ja wabandasin arutajaid nende puruwigases kehaliikus seisukorras. Kui suurde linna tagasi jõuan, siis annan oma kahele tütrele ja onutittele nõu, et nad saarele sõites (neil oli selleks kolekindel plaan, olguqi, et ema igati wastu punnis) endid tähendatud poliitikameeste eest hoiaks. Armastujelugust ma siin ei larda, selleks on mehed ajast ja arust, aga tuulepead, nagu neiuksed on, wõiksid tiuhja waidlemisega oma puhkeaja asjata ära raisata. —

Lõ p u s õ n a.

Tagasiõit suurte „kikkilasse“ läks kaunis libedaste. Lutwused teel olid harilikud, isegi ühe halastaja-õega, kes kodumaad waatamas käinud ja suure heameele mõjul, et siin kõik alles nii ilus ja puutumata on, päris tuulepeats näis muutuma, nii et teda unustamise eest tihhilugu tuli hoiatada.

Koju jõudes lootsin, et mind armsate omastete poolt „hurraaga“ wastu wõetakse ja esimestel jälleägemise-tundidel otse kätel kantakse, kuid wõta näpust. Minu liig rutuline kojusõit sünnitas ainult imestust, aga mitte, nagu ma selgeste märgata wõisin, tänulikku filmi taewa poole, et pereisa jälle õnnelikult ähwardawast hädaohust peasnud. Ühi on ka üsna arusaadaw: „wana kass“ oli koju tulnud ja „hiirtel“ polnud enam mahti eksitamata ümber hüpata. Sellest katjun elus õpetust wõtta: ära usu armsaid sõnu ja kallid kaitutamisi, mis sagedaste filmakirjaks tehtakse, kuna pearoelli ikkagi lihtlabane omakasupüüdmine siin rikutud maailmas mängib. Eks ka tark wanaõna feda küllalt kinnita:

Ära usu ilma,
Silm ajab puru filma.

Linda-Kantfil,
juwel, 1916.

G. T.

Palwe.

Linda waim, too troosti mulle, kaeban kurbtust sinule:
Sõbrad sõitsid sõjateele, wennad weretalgule!
Sella ema kurwal palgel, leinapisar weemas,
Salli talutaadi muret põllul tuul mul jutustas.

Linda! . . . Oh, ei sinu tüttred jäta woorust üalgi.
Sinu puhas hing ja siida, nendel kaitseks alati!
Kui sa laste mälestuseks, kannad kiwi kalmule,
Toome puhtalt leinapärijad, kangelaste hauale!

24. juulist 1916. Wõhmus.

G. Seep.

Meremehe matused.

(Pildike meremeeste elust).

Juba enamaste noores eas on ta merele tulnud. Algu-
ses oli see kõik, mis merel sünnib, temale nii huwitaw, suu-
repäraline, poolarusaamata, täis uudis. Tal oli tundmus,
nagu oleks ta palju kõrgemale tõusnud inimestest, kes kind-
lal maal elawad. Esimestel aastatel ei tuletanud ta merel
wiibides millalgi meelde möödaläinud päewi, kus ta weel
kodutiilas oli. Aga aastad weerefid, noorus jäi seljataha,
ühes temaga lahanes jõud, et tormidele weel nii kindlalt
wastu panna. Sall wanadus pilgutab juba oma kortsunud
kulmud temale wastu, ta hoiab omad kondilised käed lahti,
et teda niüid wanaduse laenatel kiigutada. Aga meri, millele
ta omad elupäewad jätnud, näeb ikka nii noor olemat, wäsi-
mata, lustilik ja rõemus, ta kiigutab nagu kümneid aastaid
tagasi, kui ta tema weel alles noor oli, oma pinnal reisi-
ja kaubalaewu, ehk suuri ja raskeid soomustega kaetud mere-
elutaid — sõjalaewu, mis waenlasele surma küllwawad ja
tema kodumaa kaldaid kaitsewad; siis jälle wäikeid paadi-
kessi, kus lõbusõitjad nii lustilikult wabasti tundisi mööda aja-
wad, et ainult täit mere wabadust maitsta. Sina, ja ei ole
kudagi nooremalt paremat näinud, ainult arusaamata tuule
ja tormiga oled pidanud wõitlema ja merejägawusele, kus
surn wastu naeratas, alla waatama, aga õnn oli ikka sinu
poolt, jäid edasi merelaenatel wõitlema, nii kauaks, kui sa elu-
tormides ripud. Sa ise ei ole feda tähelegi pannud, mis
sinuga on selle aja sees, kui merel wiibid, juhtunud. Sa
oled linnulaulu unustanud, mida ifakodus wäikestel suwe-
õhtutel kusahil armsa metsa ääres kuulsid, kus ümbrus nii
ilus ja armas oli. Ja pealegi, sa tundsid seal, ma usun,
iga puukest, igaihe kohta, mis sinu kodukohta ümber kaswas,
oli sul wäitne mäestus ja tähendus — ja tundsid ennast
seeford päris õnneliku olemat. Niüid oled ja merel feda kõik
unustanud, ja ja ei katugi neid enam meelde tuletada.

Pinnulaulu asemel kuuled kui meretuul viilistades laewa-
tõites puhub ja neid ilma armuta vastu masti pefjab, katti
kibus ja wihaselt merde heidab . . .

Sa wananed kiirelt, ja warsti on julge meremehe elu-
päewad loetud. Torm ei ole sind elusalt merde wiinud, lae-
ned oma alla matnud, waid hoiawad sind nii kaua oma
pinnal, kui palju sulle selleks on lubatud, et rahulikult surra.
Ja nüüd, kui ja wäjasirutatult, igawesele unele läinud sil-
madega, tekil lamad, kotiriide peal, naeratab juba meri, sest
ta teab, et ta sind omale saab, sind weel wiimast korda lai-
jutada wõib, laisutada kui ema künneid aastaid tagasi, ja
ikka nii drnalt ja hellalt kui oma poega, ainult ta ei anna
sinu lahwatanud palgedele suud, ei nuta ega wala pisaraid
sinu surma üle, ei leina ega kaeba . . . Sa on weel wäga
kannatlik ja wotab, tahab äraootada sinu matuseid, lihtsaid,
ilma sõprade ja tuttamate juuresolekuta, ta teab, et neid sul
enam ei ole, ja oled neid unustanud ja nemad sind, selle-
pärast et merel olid. Jah, ta wõtab weel osa sinu rahu-
maale saatmisest, kui sõber, kui wana sõber, kes eluaeg sinuga
ühte teed on reisinud ja saatust, kas kurja ehk head, on
jaganud . . .

Nüüd siis on see tund kätte jõudnud, kus üks reisija
wäsinud ja lahtudes teisele kätt annab, ilma sõnata ja
pigistufeta . . .

Kapten annab masina juure märku, mille peale see
seisma pandakse. Laew liigub weel wähe edasi, siis jääb ka
tema seisma; ainult laened pefjawad vastu laewa seina, nii
äritatult ja wihaselt, aga ei ole jõudu neid murda ega kottu
rõhuda, mis nii kindlad ja kõwad, waid lööwad endid selle
wastu puruks ja kukuvad wäsinult tagasi kõwemate laela,
kes neid uueste oma turjale tõstawad ja vastu seina wiru-
tawad. Ka rool (tüür) seisab liigutamata, ka sellel ei ole
praegusel minutil tööd, wotab laewa kättu, et seda siis õigel
teel kinni hoida.

Ulewalt komandofillalt tuleb kapten rahulikult sammul
alla, tema näojooned on niisama kaskiwad nagu alati, te-
mas ei ole muudatust tunda, ta on sellega harjunud.

Alla jõudes, kus rahule läinu puhkab, wõtab miitsi
peast, mis ka kõik juuresolejad teewad.

Minuti aja pärast tulewad tema juust palwesõnad
kuuldawale, mis weel wiimast rahu ja jumalagajämist
lahkunud sõbrale soowiwad.

Kapten on juba hingepalwega harjunud, ta loeb neid
peast ette. Ta on seda juba ennemalt künnetel, wõib olla
ka sadandel kordadel teinud.

See kestab ainult mõne minuti, siis on kõik walmis.
Laud seatakse wistu laewawõre peale, „wiimane tee“,
nagu wanad meremehed seda nimetawad. Surnule seotakse
wana kotiriie, mille peal ta juba mõned tunnid puhtanud,
ümber — see on tema puufärl.

Ei siin all leidu pargasti, mis kauniste walmistatud ja
mälestusfeks seisaksid, kõik on lihtne, nagu ta elu.

Ka puuristike ei leia siin kohta, ka seda ei ole, kuhu
üles seada.

Ei ole kalmu ega kringast, aga siiski antakse temale
wäike ja odaw kingitus kaasa; see on rauatükk, mis rute-
malt teda wee alla wiib, kuni põhjani, ja enam ei lasse üles
tõusta.

Riie on seotud, rauatükk kinnitatad, laud pandud, tä-
hendab, kõik on walmis.

Paar endist sõpra, kellede seltsis ta nii kaua mereteed
on läinud, tõstawad ta ülesse ja seawad laua peale, jalad
allapoole, nii et kullumine kergem oleks.

Beatatakse weel filmapill, et kaptenilt kasku saada.
Sõidjad lajewad weel filmad mähitud kogu peal wi-
bida, ühes sellega mõtlewad ka nemad järele, et jõuab tund,
millal ta neid selleks walmistatakse . . .

Wiimaks tuleb kaptenilt tafa komandosõna kuuldawale :
„Rahumaale.“

Sa sel filmapilgul lendab eluta keha laewatekilt merde.
Tekilolejad sirutawad weel pead üle ääre, et waadata,
aga seal ei ole enam midagi näha — keha on kadunud.

Rõrgad õhumullid tulewad weel nähtawale weepinnal,
kus nad ruttu kaowad. Wiimaks ei näe ka enam neid,

laene ainult lööb weel sellest kohast üle, nagu mataks enefe
alla, selle järele teine, kolmas ja nii ilma lõputa.

Tuul mängib endist wiisi laewatõitega, puhub neid
sinna-tänna, tõmbab pingule ja lasab jälle lahti, aga päite
on üsna häbelik, harwa julgeb ta pilwe tagant wälja
waadata.

Matufetalitus on möödas, matufelised lahtuwad, kapten
ruttab sillale, masinale antakse kätt, wint hakkab mühades
wett lõhsuma ja laew liigub edasi, rool juhib äramääratud
kurssi kätte, reis läheb edasi, madrused ruttawad oma pooleki
jäänud töö kallale, kõik läheb endist wiisi, nagu ei oleks
midagi juhtunud . . .

Juba künneid werstad on laew furnutehast eemal, ja
tema peal wiibijad ei tea, kas ehk weel kord tulnud teed
tagasi tulewad ja sõbrale weel rahulikku hingamist soowi-
wad. Koht on määramata, meri lai ja saatust teadmata . . .

B. Masfakas.

Tegewas laewawäes.

Numrite panemine koolides.

Kui kõrgema ülemuse poolt koolides pandawate numrite
kohta omal ajal häid pehmendawaid ja tülitati wäga ots-
tarbelohaseid näpunäiteid tehti, siis pööris ka Meie Mats.
kellel hull lapsi koolis käiwad, küsimisega kellegi laialt tun-
tud koolimehe poole, selles asjas oma diglast arwa-
miist awalbada. Saime küll kaunis kaua oodata, aga nüüd
wiimaks on ometi lahle wastus tulnud, mille ka kohe siin
sõnajõnalt ära trütime.

Kustatud „Meie Matsile“

Tallinnas.

Teie soowi täites on mul au „kooli numrite“ kohta
järgmisi mõtteid awalbada:

1) Põhjusmõttelikult ei ole numrite panemine koolides
mitte nii wäga kaswatuseduse wastu, kui seda wast mõnel
pool arwatakse, kuid see peaks aga hoopis lihtne olema ja
ainult lihtsast wälja õeldud kirja ajest täitma. Hulga num-
rite asemel peaks ainult kolm olema: 2, 3, 4. Nummer
1 ei kõlba sellepärast, et temast wäga kergeste 4 teha wõib,
aga kuskatuse eest on parem täitsa kõrwale hoida, kui lapsi
hea ja kurja tundmise puu juure jaata. Just samajuguse
põhjuse pärast ei sünni ka 3 ja 5 hindamise komisjoni liik-
meteks, et neid kergemeelselt hõlpsaste ümber wahetada
wõiks. Numri 2 tähendus oleks „waewaline, nõrgapoolne,
nõrk, mitte rahuloldaw“; n. 3 — „rahuloldaw, läheb korda,
aitab, pole wäga“; n. 4 — „hea, tugew, awaldad selles
anderikkust, soowitaw oleks teda selles asjas elutufelijest
edasi aidata.“

Sarnane lihtne hindamisewiis oleks hästi arusaadaw
laste kaswatajatele ja ei sünnitaks ka koolitajate juures
raskust, sest juba paaripäewalise lähemalt kokkupuutumise
järele wõib kaunis dieti õelda, milles keegi „nõrk, rahul-
oldaw ehk tugew“ on. Ka jääksid meie noored selle siste-
miga enam-wähem rahule, sest nad teawad ju ijegi hästi,
mille poolest keegi lantab, ratjutab wõi nelja ajab.

2) Praegune rohkearwuline numri-sistem ja nende pane-
mise wiis koolides ei kõlba sugugi ega seisa õige kaswatus-
teadusega vähemasti kokkukõlas. Kõige rohkem tarwitatakse
koolides nõndanimetatud 5 numri sistemi, mis aga tõe-
poolest 20-numriliseks on muutunud, nimelt: 0, 1=, 1—,
1, 1+, 2=, 2—, 2, 2+, 3=, 3—, 3, 3+, 4=, 4—, 4, 4+,
5=, 5—, 5. Kõige kriipsu (minuse) asemel tarwitawad mõned
1/2; olla ijegi ette tulnud 5+ ja 6, aga need on ilka era-
tõrralised. Näitusfeks pandud kord kellegile eluwiiši eest 6,
kui ta wabatahtlijest mustais rõugis olijate kooliwendade
juure rawitajaks läinud, mis aga, nagu kõik seda teadsid,
ainult sel põhjusel sündis, et mõni aeg õppimisest waba
olla ja suitsetada tohtida. Enne seda olnud mehitejel elu-
wiis harilikult alla 4, osalt laiskuse, osalt kasimata oleku
pärast. Arusaadaw on, et nii hulga numritega midagi dig-
laselt hinnata täitsa wõimata on ja asjata tüli ja paha-

Peremees majas.

Uhe Wana-India muinasjutu järelle pööranud lord poeg, kes alles hiljuti abielusje astunud, oma isa poole küsimusega, kes siis dieti peremees majas peaks olema — mees või naine. Isa naeratas ja ütles: „Siin, minu poeg, on sada kana ja wanter kahe hobusega. Pane kanad korwi ja wankri peale, ja igalpool, kus aga abielupaar elab, päri järele, kes peremees majas on. On naine peremees, kingi tale kana, on aga mees, anna temale üks oma hobustest.“

Selle järele kui noor abielumees juba üheskõmmend üheska aratinnud oli, jõudis ta wiimaks ühe ühtku talu juure ja päris harilikul kombel, kes peremees majas olewat.

„See olen enesestki mõista mina,“ wastas talunik uhe ifetadwusega.

„Wõid ja seda tõendada?“

Seal hüüdis talunik oma naise, kes ka agaralt mehe ütlist kinnitas.

„Wali siis omale üks minu hobustest,“ pakkus küllaline rahuldatult.

„Siis wõtaksin ma küll selle kõrwi.“

„Wõta aga peale.“

Seal tõmbas naine mehe kõrwale, ja pikema läbirääkimise järele ütles see:

„Ma arwan, et ma siiski parema meelega selle kimli wõtaksin.“

„Pole kuulda olnud — saad kana!“ naeratas küllaline ja sõitis tühja wankriga koju tagasi.

— or.

Mesopotamias. Kooside korjamine lõhnaõli valmistamiseks.

meelt sünnitab, nagu seda igapäewane elu küllalt selgeste näitab. Sellepärast walitseb ka praeguses numrite panemise wiisil täieline omawoli, millel tihtilugu kolekurwad tagajärjed on, ja mis tingimata tarwis oleks paremale järjele tõsta ja kaswatusaadust sellest pahest wabastada.

3) Patustamine koolides numritepanemisega on praegu liig juur. Aeg, mis õpetundides tarwiliste seletuste peale nii ära kulub, tarwitatakse enamaste 1, 2, 3 lapse etjameerimise peale, mille läbi tunnid õpilastele igawaks, tüütawaks muutuvad, peale nende 1, 2, 3, kes kas päris piinas on eht numri 5 jaamise puhul jowastuusesse langewad ja siis harilikult kodus nädalatekaupa midagi ei õpi, lootes, et nende korb ette kutsutud jaada ju nii pea jälle kätte ei jõua. Mis aga need õpilased, kes 2 eht weel vähem saawad, hingeliselt läbi elawad, see on otse kohutaw, nagu jeda laste wanemad hästi teawad. Kogu klassi hirmutamise, koolitaja mõnitused, kodune saun jne. sunnib mõndagi tegema, millest ainult kahju tuleb, mitte üksnes üsikutele isikutele, waid loju rahwale ja riigile. Ka need hosiannad ja toredad õhulosjide ettekujutused wanemate ja sugulaste poolt neile wäikestele nummer 5 osalistele toowad palju rohkem soowimata tagajärgi, kui jeda wast asjatundmatad kaswatajad arwata

wõiksid. Sigimeise õnnetuse üle hirmutamine, sigimeise kurwastuse üle rõõmustamine, olgugi salajas, on kaswatusaadustifelt kurjaste hulka mõistetud. Tahame meie hariduse teel soowitawal wiisil edasi jõuda, siis peame praeguse koolitamise wiisi põhjalikult ka tegelikult klassis ümber muutma ja mitte kauem ilusate kirjalikkude sõnadõljudega kannatama.

4) Numrid koolides pandakse meie juures mitmesugustel põhjustel: a) edasiõhutamiseks (see on põhjustest see parem), et lapsele alalõpimata hoogu anda ja nõnda teda alalisele tegewusele ergutada. Kuid see abindu on liig kunstlik ja ei wasta tõsisele elule. Saps hakkab ainult heade numrite jaamises õppima, tõsine teaduse wäärtus jääb talle arusaamatuks, teda ei huwitagi see, et mis tarwis need teadmised elus on, ja tuleb lord aeg, kus enam numri ei aita, siis on ka töö tahtmine kadunud. Pealegi tuleb siin tihti ette, et iga wäikene wiperus inimest kõhe meelt sunnib heitma, meelesindlust, püsimust, kannatust liig wähe. Suurem jagu numrite abil õppimisele õhutatud lapsi kaotawad elus töötamisewõime, ifeseiswalt ei suuda nad midagi teha, waid neid tuleb kui orje oheliku abil juhtida. b) Karistamiseks (õige inetum põhjus) — tahetaks numrite abil igasugust ifetegerwust lapse juures surmata, teda igas asjas teiste pilli

Tormijooksu tagasilöömisel.

Raitsekraawis.

Eiin ümbrus õudne
ja surmavarjud sõbra nägudel.
Ei siit sa leia armu eest,
mis rõõmustada suudaks meest.
Arm jäi wainule!

Kuul wingub õhus
ja kes ta omandab, on teadmata.
Näe, seal su sõber langeski
kest kiinnipõldu küljeli.
Ta sureb walus!

Ei temal' hauda
siit soowi keegi minna tegema.
Ei loe tal' keegi palkwestest,
ei õitse haul lullelest.
Ei ristilauda . . .

Ferd. Liblikmann.
Tegewas sõjawäes.

järele tantšima sundida. See on üks hirmus hirmutamise abinõu kõlbmata koolitajate käes ja peaks otse laelakohutuliselt karistatud saama, kes kooliklassis jeda julgeb tarwitada.

b) Juhusline (õige rumalam põhjus) — numrite panek ainult tombe täitmiseks. Siin on päris kilplastega tegemist ja wõin, kui Meie Mats soovib, sellest kord hulga kentšalaid lugufi jutustada.

R. a. S. T.

Brohmet Mohamedi järeltulija kiri.

E. Moisi jutustus.

1.

Inglise karistuse-wäesalga moonamuretsjeja wesiir Ali jäi õõmajast unistades sadulas tukkuma, kuna hobueesl ette- waatlikult ja aegamisi kitsast kaljurada möõda alla sammus.

Korraga äratati Ali tema lähedal koftwa paugu läbi ülles. Wäite granadikild kukkus jalge ette maha, ja kuulist tabatud hobueesl weeres alla kuristiku poole.

Ali jõudis sadulast waewalt maha karata ja sai nagu ime läbi kiwinutist kinni haarata, mis kuristiku kohal jalga kaks kümmeend teist madalamal rippus.

„Kes seal praegu alla kukkus?“ küsis wäesalga kapten. Seersant Bork astus kuristiku kaldale, raputas pead ja küsis, tee peal lamawate soldatite juure tagasi pöörates:

„Kas ei tea keegi teie seast, kes see mees on?“

Üks soldatitest waatas alla ja sõnas siis:

„See on ju wesiir Ali, meie moonamuretsjeja!“

Seersant astus wiie soldatiga aupakklikult kapteni Blacki juure.

„Sir, see on wana wesiir Ali,“ sõnas Cercoran (nii oli seersandi nimi) wiisakalt. „Lubate teda sealt ülles aidata.“

Wesiir Ali oli Peshawaris maja ja kauplused ning ta muretsjes Inglise wägedele, kes mäsamahananud pärismaalasi rahustama olid saadetud, igasuguseid toiduaineid.

„Subli, poisid, tehke proowi!“ wastas kapten Black.

Seersand Cercoran sidus endale kõie limber leha ja kinnitas selle teise otja kapral Donni külge, selle ta siis ette- waatlikult kuristikku lastis langeda. Neli teist soldatit aitasid teda sealjuures. Kõige aja andsid pärismaalased warjupaigast nende peale ägedaste tuld, kuid siiski sai moonamuretsjeja üllesrebimise ajal üksainus neist haawata, ja seegi tergeste.

Rui wesiir Ali tee peale oli tõstetud, tuli ta meelemärfu- sele ja astus ohwitseri juure.

„Terwitan teid, jahib (herra)!“ sõnas ta. „Sahibile olen ma selle eest tänu wõlgu, et elusse jäin.“

Ruid Black raputas eitawalt pead ja hakkas naerma.

„Mina ei ole siin midagi ära teinud, wesiir Ali. Täna- ge neid seal,“ ja kapten näitas Cercorani ning teiste solda- tite peale. „Aga nüüd ruttu jälle tööle!“

Rui umbes pool penikoormat edasi oli mindud, jõudis wäesalk mäekingi juure, mis suurttiiki üllesseadmiseks õige kohane näis olewat. Suurtükk asuski tegewusesse. Pommid kukkusid üksteise järgi kaljude wahela, ja warsti waitisti pärismaalaste piisituli täieste.

Sommikul ilmus wesiir Ali kapteni Blacki telki.

„Sahibi Jumal on ta minu Jumal!“ sõnas ta. „Ruid minu asi ei ole mitte sahibile tarkust õpetada. Mina olen temale ja ta soldatitele oma elu eest tänu wõlga.“

„Ei ei, jahib!“ ütles wesiir Ali, kapteni tagastõrjumat käeliiqutust filmates. „Minu pärast sai jahib haawata, ja ma tahan tema wastu ta tänulik olla. Kuigi ma waene olen, siiski peab rahwas mind prohweiti järeltulijaks.“

Black nitutas tõenduselts pead. Tal tuli meelde, et tale kord tõeste jutustatud oli, et wesiir Ali prohweiti järeltulija pidi olema ja pärismaalased tema wastu sellepärast suurt austust ja lugupidamist tundsid.

„Ma tean seda, wesiir,“ ütles ohwitser lahelt, „aga mitte mina ei kiskunud teid ju kuristikust wälja, nii et te mulle millegi eest tänu wõlga ei ole.“

Ruid kaupmees jäi oma kindlats ja palus lõ- puks temalt kirja wastu wõtta, mis sel korral, kui sahibiga mägedes mõni õnnetus peaks juhtuma, suurt kasu wõiks tuua.

Ja wesiir Ali ulatas kaptenile harilikku kirjalumbritu sees mingijuguse paberilehe.

„Suur tänu teile, wesiir Ali!“ hüüdis ohwitser naer- des. „See paberileht jääb mulle teie poolt jäädawaks mälestuseks.“

„Mitte naljatada, jahib!“ ütles Ali tõsijelt. „Rui jahib maenlaste kätte sattub ja tema rinnalt see kiri leitakse, ei tee ükski tale wähematki wigat!“

2.

Blacki ja soldatite käsi käis õige halwaste, kui nad äkit- selt pealetunginud pärismaalaste poolt wäesalgast ära said lahutatud. Pärismaalased alustasid kõhe nende tagaajamist ja káputäis soldatifi, Blackiga eesotfas, ruttas kõigest jõust

mäekingul seiswa kantfi poole, et seal abi kohalejõudmiseni warju leida.

Minult kuus meest ühelfateistkümmne seast, ja needki kõik haawatud, jõudsid kantfi. Blac ei suutnud pahemat lüüdi liigutada, Cercoran kulkus mõne sammuga laugusel wärwast maha ja üleni werine Bork kandis ta õladel wärwata taha warju.

Käts juba pimedats, ja abisaamise lootust polnud enam olemas. Padrunite tagawara oli juba õige wäheseks jäänud. Kapral Donn kästis laenguid hoida ja „iga kuuliga kaht tabada“. Aga kuigi soldatid ühe kuuliga ka kümme pärismaalast maha olid tapnud, siiski oleks iga mehe kohta itkagi oma sada waenlast jäänud.

„Kuulete teie, sir?“ sõnas seersant, Blacki juure astudes.

Kapten jäi kuulutama. Wärwata pihta käisid pealetungijate tugewad hooibid.

„Pooltunni pärast ehk veel ennem on wärw sisse murtud,“ jatkas Bork.

Blac waatas mõttes oma päewaraamatusse. Seejuures langes ta pill sinna wähele pandud wesiir Ali kirja peale.

„Wahest ei löika nad meid tähtideks, kui me selle kirja neile lugebada anname!“ hüüdis kapten.

Seersant waatas umbuslikult ümbriku peale.

„On see wesiir Ali kiri, sir?“ küsis ta. „Ra mul on samasugune, ta andis iga mehele niisuguse kirja. Sir, teie arwate, et need metslased mingisugusest kirjast hooliwad? Nad põletawad meid ennem elusalt ära.“

Nüüd aga olid sissepiiratutel padrunid pearegu wiimiseni otsas, ja nad wõisid endid veel ainult paljaste püssipärade allil kaitsta.

Pärismaalastele alla anda oli mõtteta. Nad ei tundnud mingisuguseid sõjaseadusi, peale ühe: waenlast häwitada ilma armuta.

„Waadate, Bork,“ ütles kapten, „meie oleme praegu niisuguses seisukorras, et me midagi ei kaota, kui selle kirja mõjuga katset teeksite, kuigi hea oleks enne ära lugebada, mis seal kirjutatud on. Kas ei osta mõni neid waresjalgu ehk lugebada?“

Bork naeratas.

„Ütski meie seast ei tunne pärismaalaste keelt,“ ütles ta. „Kiri on nende palwetega ühtelaadi, mis nad lastele kirja filma eest kaitjeks laela riputawad.“

„Noh, ütskõik!“ sõnas Blac. „Waatame, mis sellest wälja tuleb. Wahest awaldaiki wesiir Ali kiri nende inimeste peale mõju, kuigi ta nende waenlastega läbi käib.“

Muidugi oleks liig ettevaatamata olnud wahemeeft wälja saata, ja sellepärast pistis Blac seinä awausest mõneks minutiks oma ninarätiku püssitiku otsas wälja. Selle peale tõmmas ta lipu tagasi, pani Wesiir Ali kirja oma mitki sisse ja wiskas selle piirajate poole.

Kui pärismaalased kirja nägid, hakkasid nad pööraselt kirjama. Selsamal ajal tulid tulekeeled ja suits nähtawale: pärismaalased olid kantfi seinä põlema süütanud. Nüüd seisis sissepiiratutel juba surm filma ees, sest seinä oleks kuldudes nad puruks liisunud.

Pärismaalased, kes kirja maast illes olid wõtnud, kadusid endi wõidurõõmus keshwate suguwendade juure, ja sissepiiratud jäid ärewusega ootama, mis nüüd tuleb, sest et tulekeeled ilka kõrgemale ja kõrgemale tõusid.

Pealetungijate poolt oli tumedat müra kuulda.

„Ega nad nüüd ometi terve hulgaga meie peale ei taha tungida?“ ütles Blac tumedalt.

„Nad ootawad, kuni seinä sisse on langenud, sir,“ wastas seersant.

Wäljast oli sammude müdinat kuulda.

„Kapten Blac, sahib!“ kostis hääl. „On kapten Blac siin?“

„See on wesiir Ali kirja asjus, sir,“ kostas seersant.

„Kapten Blac on siin!“ wastas ohwitser.

„Kas tõeste kapten Blac prohwetit järeלטulija wesiir Ali sõber on ja tema elu päästis?“ küsis hääl ja waitis wastust oodates.

Sea nõu.

Näitekirjanik (ajalehest lugedes): „Minu näitemäng on wälja wõistatud. Ei tea tõeste enam, kudas teatrisõppijatele selle eest kätte maksta?“

Naine: „Mis wõiks lihtsam olla! Kirjuta veel üks näitemäng!“

„Jah, nii see on,“ wastas ohwitser. „Ja ühes temaga teised soldatid, kellel niisamuti wesiir Ali käest kirjad on, sest et nad tema sõbrad on.“

Suits läks iga filmapilguga ilka paksemaks ja paksemaks. Tulekeeled sõid ijuga seinä kallal.

„Maahi nimel, minge kantfi seinä juurest eemale!“ kästis seefama hääl. „Tuli on palgid läbi lõõnud, ja seinä langeb iga filmapill kokku. Astuge tagasi, et mitte üksainus juuksekarw teie pea küljes wiga ei saats ja wesiir Ali nimi puutumata jääks!“

Wegamisi, nagu eesriie, langes sein, mille taga soldatid, püssid käes, üleni suitfu sees seisid.

3.

Nad kõik panid minu pärast oma elu kaalu peale, sahib,“ seletas wesiir Ali kindralile, kes platfi peale kogutud sõjawäe ees tale tänu awaldas. „Ma andsin neile selle kirja, ja niivõisi said pealetungijad teada, et soldatid prohwetit järeלטulija sõbrad on.“

Kindral patšutas Alile õla pihta, ja soldatid karjusid tale „hurraa“.

„Ma tahaksin teada, mis neis kirjades kirjutatud oli,“ ütles kindral.

Ali raputas pead.

„Ei, ei, sahib! Sahib annab mulle andeks, et ma enne ütelda ei wõi, kuni sõda lõppenud pole . . .“

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind lättesaatmisega aastas 5 r. 50 L., 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 L. Toimetusest ise ära wites: aastas 4 r. 50 L., 6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 30 L. Ilmub iga laupäew. Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetus ja tallitus:

Tallinnas, Harju ja Riiuliki uulitsa nurgal nr. 46/15, „Teaduse“ raamatukaupluses.

Seda ja teist sõjapäewilt.

„Armsad wanemad! Palusin teid minemas kirjast mulle raha saata, aga nüüd ärge saate; mul wedas. Oli mul 35 kop. tustus, hakkasin kaarta mängima, wedas hästi, hommituks oli 200 rubla puhast tustus. Otsin saapad, pesu, mundri, tajuftin wäiksed wõlad — rublat 30 — teistele kirjutajatele, ja wõin nüüd mõnda aega igapäew saia süüa . . .“

Nõnda kirjutas minu tuttav, noor intendanti walitjuse kirjutaja, sõjawälja läheduseft neil päewil koju.

Olgu nüüd kaardimäng mis ta on, aga sõjamehele oli ta seebord asjaks ikka: mured korrapealt murtud ja raha ka weel tustus.

Ja igaltpoolt üle terve Weneriigi, suurtest linnadest ja metsanurga küladest tuleb teateid kaardimängu ennenägemata laiali lagunemiseft.

Mängiwad kõik: ärimehed, ametnikud, kapitalistid j. n. e. Mängiwad õhtuft hommikuni.

Mängitakse klubides, sõbgimajades, salaugastes, tunni-jaunas, restorani numbritubades, erakoriterites, maal aita- d s wõi lihtsalt metsas rohu peal ehk heinasoo kõrwal . . .

Üks kaotab terve waranduse, teine wiimase särgi, wõi- detakse sadatuhandeid, raisatakse wõõrast raha, warastatakse, lõpetatakse enesetapmisega, jätutakse wangiroodu . . .

„Au, hea nimi, warandus ja elu pandakse kaardi peale. Wõit! . . . Raotus! . . .“

Tunni aja eest ei olnud mul paberosiigi, praegu aga automobild, maja, naisel prillandid ja pärlid . . . Wõit!

Mitjama hõlpaste aga wõin ma miljonärist kerjuseft saada, kellele 3 rubla suur warandus on . . . Raotus! . . .“

Kes elu-olu sõjapäewil tundma tahab õppida, see lugegu ajalehtedel neljandat külge.

Zuba mõnda aega kirjendawad seal kuulutused:

25 rubla sellele,
kes korterit 3—5 toaga walfali taga muretseb.

20 rbl. sellele,
kes soowitab lasteta haritud perekonnale 2—3 toaga ja kõögiga korterit.

45 rbl. sellele,
kes soowitab 1—3 toaga korterit waikele korralikult maksjale perekonnale.

Wõi:

50 rubla maksjan
kojamehele, kes mulle 1. septembriks (wõin ka hiljem fitsje kolida) 2—3 toaga korteri muretseb, mitte üle 30 rubla kuus. Olen eestlane, kaasüürilisi ei wõta.

Znimene on walmis 50 rubla maksma, siis korterisse kolima, kui kojamees käfib, wannub, et ta põline tallinlane on, töötab pihhalikult, mitte kaasüürilisi wõtta, ja on nähta- waste walmis oma lubamistes weel kaugemale minema . . .

Järelikult loeme warsti:

1000 rubla sellele,
kes mulle kuuri juhatab, kus elada wõiks. Olen kõige peale walmis. Wõin taimetoitlane olla, mustakunsti wigurisi näidata, balalaitat mängida, tangot tantfida. Olen walgetwerd, kuid soowi peale wõin ka mustawerd olla.

Ja siis ilmuwad niifugused kuulutused:

Abielupaar otsib korterit.
Wõiwad, kui kontrahis nõutakse, ilma lasteta jääda. Nõudmise veale walmis ennaft lahutada lastma.

Kuid mis ma räägin „ilmuwad“! On juba ilmunud, hullemadki. Alles mõõdaläinud nädal seisis „Päewalehe“ neljandal küljel:

Korter 3 toaga
ära anda sellele, kes ühtlasi ka mööbli 800 rubla eest ära otab.

Järgmisel kuulutajal jääb ainult weel juure lisada: . . . sellele, kes ühtlasi minu wana naise omale kosib ja minu poja wõlad oma kanda wõtab.“

— Siis on pilt täielik.
— Kõige lihtsama ja algupärase kuulutuse panid lehte aga need saladuslikud isikud, kes Rootsi lehtedes sõnasõnalt järg- mist kuulutafid:

100.000 warest
wiibimata tarwis wäljaweoks.

Kõlge see häbakisa Saksa keelde ja siis kõlab ta iseära- nis paljuütlewalt:

„Wir wollen essen!“

„Mis „moateeki“ tähendab?“

„Meie tahame süüa!“

Waadake, herrad, mis sõjapäewadel ajalehtede neljan- dalt küljelt kõik ei leia!

Sõjawälja piirkonnast jutustawad ajalehed järgmise ilusa loo:

„Raudteewagunisse astus doam, nägi, et wõimalik on weel platfi saada, ja palus sealfamas istuwat isandat pisut ennaft nihutada.“

„Siin ruumi ei ole.“ wastas see ülesõstja näoga isand daamile, „aga, waat, siin on plats prii . . .“ ja ta tähendas oma põlwepeale.

„Jstuge, madam,“ andis selle peale üks haawatud sõja- meestest oma platfi daamile.

Daam ei tahtnud efitja pakkumist wastu wõtta, kuid istus wiimaks sõjatangelase tungiwate palwete peale tema platfile. Haawatud sõjatangelane aga läks ülesõstja näoga isanda juure ja istus tema põlwepeale.

Jfand puhkis, punastas, kuid haawatut maha tõugata ei julenud. Nõnda sõitfidi lähema linnani . . .“

Nikolajewis teatasid saapakaupluste omanikud Kornienko, Petrenko, Kotenko, Dotjenko ja Kostõgin salapolitsei ülemale et Redkojubowi, Tjemkini, Klõssi ja teiste saapakauplustes papist taldadega jalandusi müüakse.

Uuriti järele . . . Selgus, et tõde on; saabaste tallad olid papist.

„Miks nõnda?“ päriti Redkojubowilt, Tjemkinilt ja Klõssilt.

„Kingsepad on nad niifugused meile teinud.“

„Kingsepad fia! Teie olete kingsepad?“

„Nõnda jah, oleme kingsepad.“

„Mis teie, sihufesed, saabastele papist tallad panete?“
„Nõnda jah. Meie saime ju saabaste paari pealt kõigest 8 rubla tööraha. Selle raha eest aga nahka ei saa osta, seft kaupmehed ei müü nahka mitte 65 rubla puud, nagu taks on, waid 120 rubla puud ja weel kallimalt.“

„Kes need niifugused kaupmehed on, kes üle taffi wõta- wad?“

„Kornienko, Petrenko, Kotenko, Dotjenko ja Kostõgin.“

„Mis? Need on ju needsamad, kes teie peale kaebasid.“

„Nõnda jah, needsamad?“

Kuid kõigejahmatawam on weel ees:

Kaupmehed, kelle käest papist taldadega jalandud olid ära wõetud, teatasid omakorda salapolitsei ülemale, et sama-

fuguseid kõlbmata saapaid ka ülesandjad Kornienko, Petrenko j. t. ise müüvad.

Salapolitsei ülem käis Kornienko, Petrenko j. t. kauplustes ja võttis sealt igatüüpi ka 10 paari saapaid kaasa.

Talvade lahtilõikamisel selgus, et suurem osa nendest niisama ka papist oli tehtud.

See tuletab üht wana tuttavat lugu meelde:

Rahukohtus.

"Tunnistaja, linnawaht Wjahkirabota! Torgowka Kärsks võimas torgowlat Võtsju „mädanuks“?"

"Nõnda jah."

"Ja Võks ütles temale „lõugats“?"

"Nõnda jah."

"Aga mis on teie arwamine selles asjas?"

"Mõlemad on mädanud, mõlemad on lõugatsid, kõrge-
auks."

See lugu ei juhtunud aga Nikolajewis.

"Odekskija Rowosti" toob ühe toidumoonamuretseja jutustuse:

"Andsime meie eila härgi ära. 5000 härga. Ja see lord olid meile niisugused härgjad juhtunud, et ära saada kohe tapamajasse, waid wii wäljanäitusele. Rammusad, filedad, tugewad, päris walitud kaup.

Äkki aga jätab wastuwõtja ligi pooled wastuwõtmata — praagib wälja.

"Mis?! Mis põhjusel?"

"Sellepärast, et nad teil ühe sarwega on."

"Aga mis see teile teeb? Ega teie neid ometi loomamaja jaoks wastu wõta, tapmise jaoks ju . . ."

"Ei wõi. Juhatuskirja wastu käiks."

"Mis juhatuskirja seal weel on. Kaup on ju ennenägemata ilus."

"Wõtte, lugege: „wastuwõtja peab iga looma peale stemplid panema: pahema sarwe peale — kui palju kaalub, parema peale — mis maksab.“ Saite aru? Aga kudas ma neid nüüd stempeldan, kui nad teil ühe sarwega on? Kellel jätan kaalu ja kellel hinna märkimata. Andke kas wõi kõigelahjemaid, aga mõlemi sarwega. Juhatuskirja wastu ma ei wõi . . ."

"Ega te arust ära ole? Loomad on üliammusad. Riha on libedaste waja . . ."

"Mõistan wäga hästi, isegi nutma olen walmis teiega; aga parata ei wõi ma siin midagi. Juhatuskiri, temast üle astuda ei wõi."

Nõnda jättiski wastuwõtmata.

Leht arwab, et kui keegi tiigri leiaks, kellel kaiks sarwe on, ja selle tiigri selle juhatuskirjaga warustatud wastuwõtja juure wiiks, — see wõtaks ta ilma pikema jututa wastu.

"Kui sarwed on, kuhu kaal ja hind märkida — mis üle selle, see minusse ei puutu."

Meie aga arwame nii: kui selsamal wastuwõtjal pikad sarwed kaswaksid — siis tiil kesti ei wõtaks sarwede peale selle wastuwõtja hinda märkida: krossigi pole niisugune wastuwõtja wäärt.

"Oled ja kuulnud, saapakaupmees? Siis tahab omale automobili osta?"

"Mis tal nüüd wiga teiste naha peal sõita. Tema kaup ju taksi alla ei käi. Kõit riulid poes enne taksi wäljakuulutamist walmistatud kaupa käis."

"Eks need tal ka üks kord lõpe ja siis peab ta juba taksihinna määrama."

"Kes ta kauba üles kirjutas, kui palju tal enne taksi wäljakuulutamist poes oli?"

"Oh ja paradiisi pantkoof! Sul on sula-digus!"

"Üleskirjutamine iksi ei oleks ka aitanud, waid kõit kaup oleks tulnud ära märkida. Siis ole s ostjad näinud, misugune kaup enne taksi wäljakuulutamist walmistatud ja misugune pärast. See takst tõstis ainult wana prahi hinda."

"Tõsi, kes seda osta ei taha, see poest wälja lendab!"

—is.

Liiga suured nõudmised.

Üürniku proua: „See korter on päriselt märg kohe! Seintele on isegi juba seened kaswanud!“

Ma ja o manik: „Ah, teie soowiksite, et teil nende näruste kahetümne wite rubla eest kuus — roosid kaswaksid?“

Räesolewa kuu algul täitis Tallinna tänawaid kaebetisa „Suhkur on otsus! Mis hakkame nüüd peale?!“

Tõsi. 2½-naelaliste tšekkide wastu lubati iga inimesele ainult 1 nael suhkurit kuu peale anda. Ilmus ka linnawalitsuse poolt pikem teadaandmine, et suhkrutšekkidega kuritarwitusi ette tulnud, suhkur sellepärast enneaegu otja lõpetatud ja nüüd stiiidlasti ootitakse.

Päew hiljem uitas südalinna ja alewi uulitsatel peenike isand, lepp käes ja kõwa peas. Käis igas kwassi- ja pagariäris sees.

„On teil suhkurit waja? Ma wõin muretseba,“ efitas ta ennaft.

Nõudis aga 140 rubla kotist, s. o. 70 kop. naelaft.

Pagar E. ostis paar kot i. Suur oli aga tema imestus, kui ootatud suhkur tale sellefama suurkaupmehe wantri peal koju toodi, kelle kohta teada oli, et tal 2000 suhkrutšekkide puudu tulnud.

Nõnda jah, taksihinna eest ja tšekkide wastu linnasuhkurit saada ei ole, aga 70 kop. nael altkää — nii palju kui soowite.

Suures linnas leidub ka sühkesei sõjaegseid „ärimehi“, kes ise endid pekstawad kui naiswõlt seletawad: „näe, tahsin teisi peksta (ehk peksta), aga sain ise peksta.“

Nende päewade sees andis kwassiwabrikuomanik P. politseis üles, et tema kellegi R. käest, kes Teltiskopli uul. majas nr. 17-a elas, 304 rubla eest suhkrutšekkide ostnud, kusjuures tšekkide hinnaks puuda suhtru kohta 14 rbl. oli rehtendatud. Tema aga pole nende tšekkidega enam suhkurit saanud, sest et see siis juba kauplustes otfas olnud. Rust R. need tšekid wõtnud, on küsimus. R. on kadunud, teda ootitakse.“

Selle kahju lisaks kuluts weel 3000 ära, külap siis lihturelikud õigel kombel suhkurit saama hakkaksid.

Suwitaw hauakiri. Persias leidsid Wene soldatid ühe surmaia pealt kiwi järgmise pealkirjaga: „Kellel warandust ei ole, sellel pole wõlausaldust; kellel sõnakuulelikku naist ei ole, sellel pole rahut; kellel sugulast ei ole, sellel pole toetust; kuid kellel ühtegi nendest nimetatutest ei ole, see elab muretalt.“

Meie Matsi järgmine (106.) sõjanummer ilmub 27. augustil.

Küsimuse selgitamine.

Keegi noor õpetaja, kes oma kogudust vaatamas käis, astus ühe talu juure, kus tema tasku koputamise peale, kuure käre pärast, mis seest kuulda oli, teegi üst lahti ei teinud. Kui ta tükk aega ootanud oli, tegi ta viimaks ühe lahti ja küsis: „Ma tahaksin hea meelega teada saada, kes siin talus peremees on!“

„Jätge, olge head, ja oodake natuke,“ vastas wanaataat. „Minu poeg ja minija on praegu selle küsimuse arutusega ametis.“

Ettewaatawatus. Biduöögil oli teenija kogemata unustanud ühele neiule leiba ulatamast.

„Oh, preili, teid jäeti ilma! Kas olesite nii lahke, minuga minu leiwatükki jagama.“

„Ah, rääkige selle üle minu ifaga.“

Koolis. Noor kooliõpetaja seletab oma õpilastele tulihõõlet kapitali, protsenta j. n. e. Kuid tema õhin laob ruttu, kui märkab, et üks õpilastest päris rahulikult magab.

„Kas tõeste see asi teid sugugi ei huwita, mis ma teile seletan? Küsib ta.“

„Ei, sest mul ei ole kapitali,“ vastab õpilane rahulikult.

Paša rohi. „Böi sina said siis sõjast nüüd kahets kuuls parandusele?“

„Sain jah.“

„Noh, kuidas seal sõjas siis ka oli? Kirjutasid, et olla palju täie olnud?“

„Jah, oli ilka küll, ära tahtsid hullud kohe süüa!“

„Aga ma saatsin sulle ju täide wastu kihotipulbert, kas see ei aitanud?“

„Mitte teragi ei aitanud! Sga õhtul wõtsin lusikatäie fiske, aga iltagi hammustasid, findrid.“ —Wambola.—

Armukadedus. Naine (oma magawat meest silmitsedes): „Misjuguft lübusat, õnnelikku nägu ta ometi teeb, viimaks ei näegi ta minust und!“

Susla peal. Reisisja: „Misparast see wedurijuht siis maha on tulnud?“

Konduktor: „Sest et rong mäest üles läheb!“

Proua: „Aga, Rati — pagari-poissi lajete mujutada — häbenege ometi!“

Tüdruk: „Mine tea nüüd, proua — „waitsest hakatuste peale“ . . . Ega teiegi kohe linnanduikku lõnga jäänud!“

Wanderfelli teatris. Direktor (näitlejale): „Selles uues tükis jure teie 5. waatuses. Seal tuleb ka kolme häälega leinalaul ette kanda; kuna meil aga kõigest kats lauljat läepärast on, peate ije kaasa laulma!“

Läbi nähtud. A: „Oled ja minu sõber?“

B. (oma rahakotti taskust tõmmates) „Jah, seal pean ma esmalt järele waatama!“

Postkontoris. „Siin ei ole tingimist. Siin on postkontor, aga mitte turu. Kümnekopiline mark — maksab ka kümme kopikat.“

„Küll me seda juba teame! Ega teil mähgid tänased pole, eilase kümnekopilise saia eest aga maksan ma alati kahelja kopikat.“

Rahwa hää. „Kelle ja siis kosid?“

„Besumaise Klara.“

„Kas ta on ka hea inimene?“

„Kõik Suhtentali poisid kiidawad.“

Aris. Noormees: „Andke mulle, neiu, üks nael kumwetta ja üks musu, palju see siis maksab?“

Neiu: „Rubla kaskümmend kopikat ja pulmad teie kulul.“

Õnakuulsiit. Herra: „Mis see on, Peeter, sina oled juba minu sigarite kallal käinud?“

Teener: „Aga teie ju ije ütlesite, et korralik teener peab herra asjadega nii kui omadega ümber käima.“

Sihapaastu ajal

on perenaistele kõigeparemaks nõuandjaks

Dr. med. Hindhede

Cestujulist kofaraamat.

Hind 70 kop.

Saada igast raamatukauplusest. Pealadu „Teaduse“ raamatukaupluses, Tallinnas, Kõutli ja Sarju uul. nurgal nr. 46/15. Sisjetäit Kõutli uul. Tellimise aadress: Ревель „Тeadуcъ“

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tõehele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Дозв. воен. цензурою. Wastutaw toimetaja Jakob Jaakon. Wäljaandja J. Muni. M. Schiffer'i trükk, Tallinnas

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR